

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023/2024 – 2025/2026

(skrajne daty)

Rok akademicki 2025/2026

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Historia języka niemieckiego
Kod przedmiotu*	
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Humanistycznych UR
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Neofilologii, Katedra Germanistyki
Kierunek studiów	filologia germańska
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	rok III, semestr 5
Rodzaj przedmiotu	kierunkowy, obowiązkowy
Język wykładowy	niemiecki
Koordynator	dr Zygmunt Tęcza
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	pracownicy Katedry Germanistyki

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
5	15	15							4

1.2. Sposób realizacji zajęć

x zajęcia w formie tradycyjnej

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

Wykład: zaliczenie bez oceny, egzamin. Ćwiczenia: zaliczenie na ocenę.

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Znajomość języka niemieckiego spełniająca wymogi przewidziane na zakończenie 4 semestru studiów. Zaliczone przedmioty: wstęp do językoznawstwa ogólnego, gramatyka opisowa jęz. niemieckiego, fonetyka i fonologia, historia krajów niemieckojęzycznych. Podstawowa znajomość jęz. angielskiego (A1).

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Przekazanie studentom elementarnej wiedzy z zakresu prehistorii oraz właściwej historii języka niemieckiego.
C ₂	Zapoznanie z najważniejszymi implikacjami ww. historycznego rozwoju: pokrewieństwem języków indogermańskich / germańskich, zróżnicowaniem terytorialnym języka niemieckiego (elementy dialektologii) oraz głównymi tendencjami rozwojowymi we współczesnej niemczyźnie.
C ₃	Kształtowanie umiejętności prawidłowego odczytywania najprostszych tekstów historycznych oraz ich elementarnej analizy na płaszczyźnie fonologicznej, morfosyntaktycznej i leksykalnej.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student zna i rozumie w elementarnym zakresie prehistorię oraz właściwą historię języka niemieckiego,	K_Wo1 K_Wo3
EK_02	zna i rozumie najważniejsze implikacje historycznego rozwoju języka: pokrewieństwo języków indogermańskich / germańskich, zróżnicowanie terytorialne języka niemieckiego (elementy dialektologii), główne tendencje rozwojowe we współczesnej niemczyźnie,	K_Wo5
EK_03	potrafi prawidłowo odczytywać najprostsze teksty historyczne i dokonywać ich elementarnej analizy na płaszczyźnie fonologicznej, morfosyntaktycznej i leksykalnej,	K_Uo1 K_Uo2
EK_04	krytycznie ocenia nabytą i ugruntowaną wiedzę z zakresu historii języka niemieckiego, dostrzega i docenia rolę perspektywy diachronicznej w rozumieniu natury języka, jego dynamiki i zróżnicowania oraz wykazuje zainteresowanie praktycznym wykorzystaniem pokrewieństwa języków germańskich, zasięga opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemu.	K_Ko2

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Pokrewieństwo języków indoeuropejskich. Podział prehistorii i historii języka niemieckiego na epoki. Język praindoeuropejski. Języki <i>kentum</i> i <i>satem</i> .

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Język ogólnogermański. Znaki runiczne. <i>Codex argenteus</i> . Podział plemion germańskich na przełomie starej i nowej ery. Relacje Germanów ze światem zewnętrznym. Innowacje germańskie w zakresie akcentu wyrazowego, fleksji i leksyki.
Wprowadzenie do języka starowysokoniemieckiego. Zmiany terytorialne zachodniogermańskiego / starowysokoniemieckiego obszaru językowego we wczesnym średniowieczu. Polityczna i etniczna sytuacja w państwie Franków. Piśmiennictwo w dialektach starowysokoniemieckich. Początki twórczości literackiej. Etymologia przymiotnika <i>deutsch</i> .
Druga przesuwka spółgłoskowa i jej rezultaty. Powstanie i podział dialektów niemieckich.
Dalsze starowysokoniemieckie innowacje w zakresie artykulacji, w tym przegłos samogłoskowy. Starowysokoniemiecka morfologia i składnia. Zmiany w słownictwie.
Wprowadzenie do języka średniowysokoniemieckiego. Ogólna sytuacja polityczna i społeczna na niemieckim obszarze językowym w okresie 1050-1350. Powstanie narodowości niemieckiej i jej języka narodowościowego. Rycerstwo jako klasa kulturotwórcza w środkowej fazie średniowiecza. <i>Minnesang</i> . Najważniejsi reprezentanci i największe dzieła klasycznego języka średniowysokoniemieckiego.
Innowacje języka średniowysokoniemieckiego w zakresie artykulacji samogłosek i spółgłosek, w tym drugi etap przegłosu samogłoskowego i jego funkcje gramatyczne oraz ubezdźwięcznienie spółgłosek w wygłosie. Morfologia i składnia języka średniowysokoniemieckiego.
Wprowadzenie do języka wczesnonowowysokoniemieckiego. Ogólna sytuacja polityczna i społeczna na niemieckim obszarze językowym w późnym średniowieczu (1350-1650). Humanizm i reformacja oraz ich wpływ na rozwój języka. Ponadregionalne języki pisane (kancelaryjne) w późnym średniowieczu. Marcin Luter i wpływ jego dokonań na powstanie niemieckiego języka narodowego.
Innowacje języka wczesnonowowysokoniemieckiego w zakresie artykulacji samogłosek i spółgłosek, w tym wydłużenie i skrócenie samogłosek, monoftongizacja i dyftongizacja, apokopa i synkopa. Morfologia, składnia i pisownia języka wczesnonowowysokoniemieckiego.
Język niemiecki po epoce Lutera. Jęz. wysokoniemiecki a dolnoniemiecki. Współczesne dialekty niemieckie na przykładzie krótkich próbek tekstów. Główne tendencje rozwojowe we współczesnym języku niemieckim jako kontynuacja trendów historycznych.

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
Teksty gockie: <i>Atta unsar</i> – fragment z <i>Codex argenteus</i> .
Teksty starowysokoniemieckie: <i>Contra uermem edentem</i> , fragment «Tatiana» o narodzeniu Jezusa, <i>Pieśń o Hildebrandzie</i> .
Teksty średniowysokoniemieckie: Walter von der Vogelweide, <i>Ich saz uf eime steine</i> . <i>Pieśń o Nibelungach</i> – 16. <i>Aventiure</i> , <i>Wie Sifrit erslagen wart</i> .
Teksty wczesnonowowysokoniemieckie: Marcin Luter, fragment Biblii (1. list do Koryntian XIII). <i>Sendbrief vom Dolmetschen</i> .
Wybrane teksty współczesne ilustrujące regionalne zróżnicowanie języka niemieckiego, będące rezultatem jego historycznego rozwoju.

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: Klasyczny wykład, wspierany obszerną ilustracją multimedialną (tekstowe moduły informacyjne, tabele, mapy, ilustracje, nagrania audio). Kluczowe bądź szczególnie złożone kwestie wyjaśniane dodatkowo przy użyciu tradycyjnej tablicy. **Ćwiczenia:** Praca z tekstem oryginalnym.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1. Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	egzamin pisemny lub ustny	w.
EK_02	egzamin pisemny lub ustny	w.
EK_03	kolokwium zaliczeniowe, obserwacja w trakcie zajęć	ćw.
EK_04	egzamin pisemny lub ustny	w.

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Kolokwium zaliczeniowe: Ocena umiejętności analizy i interpretacji prostych tekstów historycznych. Próg wymagań na ocenę pozytywną: 60%. Skala ocen: 60% - 3,0; 70% - 3,5; 80% - 4,0; 90% - 4,5; 95% - 5,0.

Egzamin końcowy: Kompleksowa ocena stopnia opanowania przez studenta całości materiału z wykładu i obowiązkowej lektury wskazanej przez prowadzącego na początku semestru.

Próg wymagań na ocenę pozytywną: 60%. Skala ocen: 60% - 3,0; 70% - 3,5; 80% - 4,0; 90% - 4,5; 95% - 5,0.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z planu studiów	30
Inne z udziałem nauczyciela (udział w konsultacjach, egzaminie)	5
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	65
SUMA GODZIN	100
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	4

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU/ MODUŁU

wymiar godzinowy	brak
zasady i formy odbywania praktyk	brak

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

König, Werner (2019): *dtv-Atlas zur deutschen Sprache. Tafeln und Texte*. München: DTV.
[lub wyd. wcześniejsze]

Polenz, Peter von (2020): *Geschichte der deutschen Sprache*. Berlin, New York: de Gruyter.
[lub wyd. wcześniejsze]

Literatura uzupełniająca:

Schmidt, Wilhelm (2020): *Geschichte der deutschen Sprache. Ein Lehrbuch für das germanistische Studium*. Stuttgart: Hirzel. [lub wyd. wcześniejsze]

Mettke, Heinz (Hg.) (1982): *Älteste deutsche Dichtung und Prosa. Ausgewählte Texte althochdeutsch – neuhochdeutsch*. Leipzig: Reclam.

Tęcza, Zygmunt (2018): *Die vierte Dimension des sprachlichen Transfers. Zur Differenziertheit von Äquivalenzhierarchien in der intralingualen diachronen Übersetzung*. - In: P. Bąk, B. Rolek (Hgg.): *Sprache und Translation*, 139-177. Rzeszów: Wyd. UR.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej